

Explaining the emerging factors of Islamic Revolution literacy of Managers in the intellectual system of the Supreme Leader

Mohammadreza Fazeli*

Received: 2020/08/30

Mohsen Ameri Shahrabi**

Accepted: 2021/08/19

management science, like other dimensions of the humanities, are based on the intellectual foundations and liberal ideology of the West, which sometimes do not fit the ideology of the ideological system of countries and this may not meet their needs. Obviously, the prescription and application of some models at the same time with the formation of the Islamic Revolution in accordance with the culture and politics of the revolution has been an important and necessary matter. This research, which is a basic research of descriptive-exploratory type, has been tried to use the method of "Foundation Data Theory Strategy" in the study of humanities and management, from the collection of statements of the Supreme Leader of the Revolution, causal factors and shaping "Islamic Revolution literacy". Managers should be presented in accordance with the research methodology and objectives. The research is aimed at identifying and introducing the concepts and categories that have emerged from within the data using the statements of His Holiness in full reading until saturation has been studied. From three types of open, axial and selective coding (conceptualization), 84 codes and concepts, 24 categories and 6 meta-categories called causal, axial, intervening, strategic, contextual and consequential variables were obtained. The causal and emerging variables of the literacy of the Islamic Revolution in the managers and officials of the system included revolutionary insight, prudence and thought, and role modeling, which was called "political knowledge".

Keywords: Ayatollah Khamenei, Literacy, Political Knowledge, Supreme Leader Islamic Revolution.

---

* Ph.D in Public Management, Saveh Islamic Azad University, Saveh, I.R.Iran (Corresponding author).

fazeli.mr57@yahoo.com

 0000-0001-9314-6380

** Assistance Professor of Management, Islamic Azad University, North center, Tehran, I.R.Iran.

mohsen.amerishah@gmail.com

 0000-0002-7484-800X

تبیین عوامل پیدایش سواد انقلاب اسلامی مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۶/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۸

مقاله برای بازنگری به مدت ۱۱۵ روز نزد نویسندگان بوده است.

محمد رضا فاضلی*

محسن عامری شهبازی**

چکیده

معرفت سیاسی، پایه شناخت فعال رفتار سیاسی مدیران است و برای دستیابی به اهداف نظام یک رهیافت ارزشمند تلقی می‌شود. این مقاله که یک پژوهش بنیادی از نوع توصیفی - اکتشافی است، تلاش دارد تا بر مبنای روش «داده بنیاد»، از مجموعه بیانات رهبر معظم انقلاب، عوامل پیدایش «سواد انقلاب اسلامی» ارائه شود. معرفی مفاهیم، مقوله و فرامقوله‌های رویش یافته از درون داده‌ها به صورت تمام‌خوانی تا رسیدن به اشباع، مورد مطالعه قرار گرفته است. از سه نوع کدگذاری (مفهوم‌سازی) باز، محوری، انتخابی، ۱۴۷۶ کد اولیه، ۸۵ کد ثانویه و مفهوم، ۲۴ مقوله و ۶ فرامقوله به نام متغیرهای علی، محوری، مؤثر، راهبردی، زمینه‌ساز و پیامدی به دست آمد. متغیرهای پیدایش سواد انقلاب اسلامی در مدیران و مسئولان نظام شامل بصیرت، تدبیر، الگوپذیری و ولایت‌مداری شد که «معرفت سیاسی» نام گرفت.

واژگان کلیدی: انقلاب اسلامی، سواد، سیدعلی خامنه‌ای، مدیر، معرفت سیاسی، مقام معظم رهبری.

---

* دکترای تخصصی مدیریت دولتی، گرایش منابع انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی ساوه، تهران، جمهوری اسلامی ایران (نویسنده مسئول).

fazeli.mr57@yahoo.com

0000-0001-9314-6380

** استادیار گروه مدیریت، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

mohsen.amerishah@gmail.com

0000-0002-7484-800X

مقدمه

بیان مسئله: ارتقای سطح آگاهی مدیران و خواص و آشنایی آنها با روش‌ها و سبک‌های نوین در جهت بازدهی زیاد و بهینه از اهداف اساسی انقلاب اسلامی است (مبینی، ۱۳۹۵، ص. ۱۳۸). انقلاب اسلامی در امتداد گام دوم انقلاب، به دنبال احصاء نظریه‌های نو در حوزه مدیریت بوده و بالطبع یکی از مسائل اساسی در این حوزه خاستگاه شناخت مدیران و مسئولان نظام است. مسئله اصلی نوشتار حاضر تبیین معرفت سیاسی به عنوان مولد سواد انقلاب اسلامی در مدیران می‌باشد.

اهمیت: نقش بسزای رفتارها و عملکرد کارگزاران در انقلاب‌ها، همچون هدایت افکار عمومی، الگوسازی و مانایی آنان در تحقق اهداف انقلاب اسلامی بسیار پراهمیت است. بدیهی است تجویز و کاربست برخی از الگوها هم‌زمان با شکل‌گیری انقلاب اسلامی منطبق با سیاست رفتاری مدیران و کارگزاران دارای اهمیت نظری است.

ضرورت: یکی از ضرورت‌های رفتاری و عملکردی مدیران در نظام انقلاب اسلامی ایران درک سیاسی آنان در انقلاب است، زیرا که حاصل رفتارهای سیاسی در عملکرد، تحقق اهداف، حفظ اصول و مبانی و مانایی مدیران در مسیر انقلاب، تأثیر شگرفی دارد. یکی از مهم‌ترین آسیب‌هایی که باعث شد خواص از مسیر انقلاب خارج شوند عدم شناخت و آگاهی سیاسی بوده است، گروهی از بدو شکل‌گیری انقلاب در صحنه بودند و نقش ایفا کردند و خدماتی انجام دادند، اما در مسیر راه به دلایل مختلف از جمله بی‌بصیرتی، عدم اطاعت از ولی فقیه و... از ریل انقلاب خارج شدند. از این‌رو «معرفت سیاسی» می‌تواند به عنوان عامل پیدایش، توسعه و رشد سواد انقلاب اسلامی و عنصر مانایی انقلابی در مدیران و مسئولان و جلوگیری از وادادگی، واگرایی و ارتجاع در آنان باشد.

اهداف: هدف اصلی فهم مؤلفه‌های پیدایشی با برچسب «معرفت سیاسی» در سواد انقلاب اسلامی مدیران و کارگزاران است تا شاهد رفتارهای پایدار براساس اصول، مبانی و ارزش‌های انقلاب باشیم. با توجه به اهمیت مدیران تراز تمدن نوین اسلامی در گام دوم، کالبدشکافی معرفت سیاسی بر پایه بیانات مقام معظم رهبری به تبیین مفاهیم شناختی، رفتاری و عقیده‌ای برای پیدایش مدیران با سواد انقلاب اسلامی می‌انجامد.

سؤال‌ها و فرضیه: پرسش از عوامل پیدایش سواد انقلاب اسلامی برای مدیران در منظومه فکری مقام معظم رهبری؛ به عنوان سؤال اصلی پژوهش مطرح است. در این ارتباط پرسش‌های فرعی عبارتند از: معرفت سیاسی مدیران با سواد انقلاب اسلامی به چه معناست؟ مفاهیم مرتبط با معرفت سیاسی از منظر رهبری کدامند؟ این پژوهش فرضیه‌آزما نیست.

۱. پیشینه پژوهش

ظهور انقلاب اسلامی موجب حیرت و شگفتی نظریه‌پردازان سیاسی شده و با توجه به حاکمیت روح سکولاریسم بر جهان، پیدایش حکومتی با ماهیت دینی، آن هم با مشارکت وسیع مردم، شگفتی‌آفرین شد. پژوهشگران زیادی به بررسی و واکاوی علل و زمینه‌های این رخداد پرداخته‌اند که در این میان موضوع سواد انقلابی چندان مدنظر نبوده است. لذا در نشریه دانش سیاسی برای این موضوع سابقه مدونی وجود ندارد. اما اندک آثار موجود در سایر منابع را می‌توان به شرح زیر دسته‌بندی نمود:

۱-۱. آثاری که به تبیین نقش مدیران در تداوم انقلاب اسلامی پرداخته‌اند.

در این آثار نویسندگان کوشیده‌اند تا به موضوع انقلاب اسلامی، سواد انقلاب اسلامی و اهمیت نقش مدیران و کارگزاران در نظام اسلامی ایران پرداخته و ضرورت نقش عملکردی آنان در انقلاب را بررسی و تحلیل نمایند. در این خصوص می‌توان به این منابع اشاره داشت: رکابیان و علی‌پور گرجی (۱۳۹۸)، به دنبال احصاء مؤلفه‌های انقلابی‌گری، انقلابی بودن و انقلابی ماندن در اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری، پنج مؤلفه عمده؛ پایبندی به مبانی و ارزش‌ها، هدف‌گیری مستمر آرمان‌ها، همت بلند برای رسیدن به آنها، پایبندی به استقلال همه‌جانبه کشور، حساسیت در برابر دشمن و تبعیت نکردن از او و تقوای دینی و سیاسی را بیان کرده است، سجادیه (۱۳۹۴)، به دنبال بررسی مفهومی تربیت اخلاقی با تحلیل منطقی و زبانی، برخی از زوایا، افق‌ها و چالش‌های سواد اخلاقی را نشان داده و در این تحلیل مؤلفه‌هایی همچون صلاحیت، دانش و اکتساب همراه با قاعده، ارزش و کنش‌های انسانی را در سواد اخلاقی و عاملیت انسانی احصاء نموده است، محمدی؛ فرهی بوزنجانی و حصیرچی (۱۳۹۰) با

استفاده از استراتژی داده‌بنیاد، الگوی توسعه و تعالی مدیران از منظر مقام معظم رهبری را طراحی نموده و هفت عامل تحکیم مبانی معرفتی و اعتقادی، بالا بردن دانش، افزایش سطح مهارت‌ها، توانی‌ها و توان‌افزایی‌ها، گسترش و تعمیق بینش و بصیرت التزام به اعمال عبادی رفتاری و کسب آمادگی‌های همه‌جانبه به عنوان راهبردهای پژوهش را شناسایی نموده است.

۱-۲. آثاری که به نقش سیاست و اندیشه سیاسی در حوزه مدیریت پرداخته‌اند.

برخی از نویسندگان در آثار خود به جایگاه ویژه در سیاست‌گذاری و شناخت سیاسی مدیران سطح حاکمیتی و حکومتی اشاره کرده و نسبت به اهمیت شناخت سیاسی تحلیل و بررسی کرده‌اند که در این خصوص به این منابع می‌توان اشاره نمود: گلشاهی، عباسعلی و نیک‌سیرت‌فر (۱۳۹۹)، هوش سیاسی را به‌عنوان مهارت فردی رهبران، قابلیت ارزیابی در منازعات سیاسی و به‌عنوان عاملی تأثیرگذار در شناخت، ارزیابی و بهبود رفتار سیاسی رهبران تلقی نموده است. میراحمدی (۱۳۹۷)، جایگاه دانش سیاسی و مدیریت در علوم حکمرانی را مطرح نموده و موفقیت در زندگی جمعی را شناخت دوگانه دانش سیاسی و مدیریت به شمار آورده و توجه به دو دانش در منظومه علوم حکمرانی را ضروری می‌داند، داوری اردکانی (۱۳۸۸)، با دو فرضیه حکومت تنها ضمانت اجرای احکام اسلام و وجوب تشکیل حکومت اسلامی، به اهمیت جایگاه نظام سیاسی پرداخته است و انسجام و امنیت سیاسی را اولویت حکومت دانسته است. برزگر (۱۳۸۹)، به بررسی ساختار شناخت و فهم اندیشه سیاسی اسلام پرداخته و با ارائه الگویی از شبکه تعاملات در اندیشه‌های سیاسی و بین مناسبات حوزه‌های معرفتی، قابلیت بالایی برای جلب نظر مثبت اندیشه‌گران در نظر می‌گیرد.

آنچه این نوشتار را از سایر پژوهش‌ها از این قبیل متمایز می‌کند این است که در این نوشتار کاربستی نو در حوزه مدیریت و معرفت سیاسی مدیران در انقلاب ارائه شده و پژوهشگر با واکاوی در اندیشه مقام عظمی ولایت حضرت آیت‌الله خامنه‌ای و هم‌راستای گام دوم انقلاب، روایتی نوین برای مدیران به‌عنوان متولیان نظام اسلامی که سکان اصلی هدایت جامعه مدنی هستند، را طرح می‌نماید.

۲. مبانی نظری و مفهومی

۲-۱. معرفت سیاسی

معرفت‌شناسی^۱ نظریه‌ای است که به کسب معرفت توسط انسان و چگونگی آن در مورد جهان اطراف خود می‌پردازد و نیز بر این اصل استوار است که چگونه ما به این معرفت دست یافته‌ایم مورد اهمیت است (Crotty, 1998, p. 8). جامعه‌شناسان جامعه‌شناسی معرفت، در پی کشف ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی هستند. در یک سوی این رابطه، معرفت (انواع مختلف نظام‌های فکری، علمی، دینی، فلسفی، حقوق، سیاسی و فراورده‌های ذهنی) و در جانب دیگر شرایط اجتماعی وجودی (عوامل نهادی، ساختی، شخصیتی) نهادینه شده است (علیزاده و دیگران، ۱۳۸۵، ص. ۲۶). اهمیت نشر و تعمیق معرفت سیاسی و شناخت سیاست در سطح جامعه بالاخص مسئولان نظام در نظر حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای آنچنان پررنگ است که ایشان مکرراً در بیانات خود خطاب به مسئولان به این مهم اشاره داشتند که باید همه جامعه زنده، تلاش سیاسی کنند و این تلاش، به دور از سیاست‌زدگی و آگاهی و شناخت از جریان جاری و کنونی جامعه است و خطراتی که آن را تهدید می‌کند، می‌باشد. ایشان بیان داشتند که مشخص کردن جبهه دوست و دشمن و گرفتن موضع مناسب در قبال اینها، به عنوان یک فهم سیاسی برای همه لازم است» (خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۰۵/۱۷). موضوع معرفت سیاسی در ارتباط و تقابل با انقلاب اسلامی ایران به عنوان انقلابی متمایز از سایر انقلاب‌ها اهمیت و ضرورتی دو چندان می‌یابد؛ چنان‌که درخشه و دیگران نشان دادند با طرح ایده ماهیت تمدنی انقلاب اسلامی، وقوع انقلاب اسلامی ایران در دو سطح معادلات و مناسبات سیاسی تحت تأثیر قرار گرفته است (درخشه، ۱۳۹۰، ص. ۵۶).

۲-۲. انقلاب اسلامی

پیروزی انقلاب اسلامی، بزرگ‌ترین رخداد سیاسی و اجتماعی نیمه دوم قرن بیستم بود. این انقلاب از جهات متعدد با انقلاب‌های بزرگ متعارف دیگر، مانند انقلاب فرانسه و انقلاب روسیه که منشأ رواج دو گفتمان لیبرالیستی و سوسیالیستی در قرن گذشته شدند، اختلاف ماهوی و بنیادی داشت و گفتمان منحصره‌فرد خود را در عرصه‌های

گونگون حیات انسان معاصر به منصف ظهور رساند (محمدی، ۱۳۸۰، ص. ۳۲). انقلاب اسلامی، فصلی نو از هویت فرهنگی، سیاسی و تاریخی این سرزمین را رقم زد و طلیعه تمدن تازه‌ای را نوید داد که بر محور ارزش‌ها، اصول و آرمان‌های مقدس دین اسلام استوار است. انقلاب اسلامی ایران در نگاهی تحلیلی - تاریخی، فراتر از یک پدیده اجتماعی یا واقعه تاریخی صرف است؛ زیرا علل و شرایط وقوع و استمرار آن، دربرگیرنده عناصری است که دگرگونی‌های جدی و بنیادی با توان و استعداد در زندگی انسان معاصر دارا است (محمدی، ۱۳۸۰، ص. ۳۷).

شهید مطهری، ماهیت انقلاب ایران در سال ۱۳۵۷ را یک انقلاب اسلامی می‌داند. بدین معنا که در همه جهات معنوی، مادی و عقیدتی سیاسی، روح و هویت اسلام حاکم است و امتداد و به ثمر رسیدن آن بر همین مبنا و اساس اسلام و اسلام‌گرایی، امکان‌پذیر خواهد بود (مطهری، ۱۳۷۹، ص. ۴۸). انقلاب اسلامی یک تفسیر اسلامی و الهی بوده و به معنای زنده کردن دوباره اسلام است. انقلاب اسلامی یک تحول اخلاقی، فرهنگی و اعتقادی است که به دنبال آنها تحول اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و آنگاه رشد همه‌جانبه ابعاد انسان‌ها می‌آید (مطهری، ۱۳۷۹، ص. ۱۲۶).

۲-۳. سواد انقلاب اسلامی

مفهوم سواد و مفهوم اکتساب^۲ با هم ارتباط متقابل دارند. این اکتساب بیانگر آن است که توانایی، مهارت‌ها و توانش‌های متناظر با سواد مسائلی نیستند که به‌طور زیستی و در فرایند رشد خود به خودی در انسان ایجاد شوند (Herman, 2007, p. 311). این در حالی است که مفهوم سواد با یادگیری ضمنی به صرف قرار گرفتن در بستر زندگی اجتماعی به‌طور کامل محقق نخواهد شد، برای تحقق آن فرایندی برنامه‌ریزی شده و خود آگاه را باید سامان‌دهی نمود (Herman, 2007, p. 313).

در نگاه نخست، «سواد انقلاب اسلامی» را می‌توان ترکیبی از واژه انقلاب اسلامی و سواد دانست. قرارگیری واژه سواد در کنار انقلاب اسلامی بدین معناست که کنش‌های انقلاب اسلامی را به نوعی توانش وابسته سازد؛ که مانند دیگر سوادها قابل اکتساب است. بنابراین واژه «سواد» می‌تواند نشان از قابلیت رشد و توانش و مهارت‌های پیش نیاز رفتارهای انقلاب اسلامی باشد. اگرچه هیچ‌گونه شواهدی در ادبیات انقلاب، دال بر

ارائه مدل سواد انقلاب اسلامی و نظریه‌هایی پیرامون آن وجود ندارد، اما به نظر می‌رسد سواد انقلاب اسلامی را می‌توان مجموعه‌ای از مهارت‌ها و نگرش‌ها و دانش‌های لازم به منظور درک و فهم شناخت و پایداری در امتداد انقلاب نامید. سواد انقلابی پایه سازمان شناختی است که مدیران را در مقابل تهدیدات و چالش‌های پنهان انقلاب محفوظ می‌نماید. بدین منظور ارتقاء مهارت شناختی، توسعه تفکر خلاقانه و تقویت رفتارهای مانایی از مهم‌ترین مباحث مورد نیاز مدیران برای حرکت در گام دوم انقلاب تلقی می‌شود (عامری، ۱۳۹۸، ص. ۶۵). تفکر پایه و اساس رفتارهای انسانی می‌باشد و درک و شناخت ریشه تفکر است با افزایش درک و شناخت مدیران نسبت به انقلاب، شاهد رفتارهای پایدارتر و مسئولانه‌تری در قبال انقلاب خواهیم بود. سواد انقلاب اسلامی به شناخت و درک عمیق و ژرف‌نگر در حوزه عملکردی اشاره دارد که مستلزم نگرشی کلی‌نگر به مسائل انقلاب است، کل‌نگری در مسائل انقلاب بدین معناست که مشکلات را منتزع از متن کلان و بدون ارتباط با دیگر مسائل نمی‌توان مورد بررسی و کاوش قرار داد. بدیهی است باید انتظار داشت مدیران شناخت عمیقی در خصوص انقلاب و موضوعات مرتبط با آن فرا گیرند تا نسبت به خطرات بالقوه و وقوع چالش‌های آسیب‌پذیر به انقلاب کنجکاو و به صورت پرسشگرانه فعال باشند (عامری، ۱۳۹۸، ص. ۹۶).

۳. روش پژوهش

این پژوهش با رویکرد کیفی انجام گرفته است. شیوه جمع‌آوری داده‌ها اسنادی است و روش و راهبرد تحلیل داده‌ها «داده‌بنیاد» است. استراتژی داده‌بنیاد از مهم‌ترین و پرکاربردترین روش‌های کیفی پژوهش است که به نوعی می‌توان گفت بارزترین روش پژوهش کیفی نظام‌مند در مقابل انواع روش‌های کمی است (نوروزی و دیگران، ۱۳۹۱، ص. ۴۴). روش داده‌بنیاد روشی از پژوهش کیفی است که در آن، دسته‌ای از داده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد و مطابق با آن نظریه‌ای تکوین می‌یابد (مهری، ۱۳۹۵، ص. ۲۴). مفاهیم، طبقه‌های فرعی (مقولات) و طبقه‌های اصلی به عنوان سه رکن و عنصر اصلی استراتژی داده‌بنیاد هستند. همراه با جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، مفاهیم و از کنار هم قرار گرفتن چند مفهوم، مقوله (طبقه فرعی) شکل گرفته و در نهایت با بیان روابط

تعمیم‌یافته بین مقوله‌ها و مفاهیم آن و بین مقوله‌های معین و بعد از طبقه‌بندی روابط این عناصر در بستر و فرایند آن پدیده‌ها، مدل پارادایمی، تبیین‌کننده پدیده آشکار می‌شود (دانایی فرد، ۱۳۸۴، ص. ۴۷).

۴. رویه تحلیل داده‌ها و یافته‌ها

در این قسمت ضمن کاربرست روش پژوهش بیان شده، یافته‌های تحلیلی محققان در چند بخش به شرح زیر ارائه می‌شود:

۴-۱. احصاء مفاهیم و ظهور مقوله‌ها (کدگذاری باز)

محقق‌ی که از روش و راهبرد داده‌بنیاد استفاده می‌کند به دنبال تحقق فرایند است. هم‌زمان با گردآوری داده‌ها، پژوهشگر کدگذاری باز روی آنها انجام می‌دهد و این به معنی این است که بررسی خطبه‌خط داده‌ها و شناختن فرایندها در آن انجام می‌گیرد (حسرتی، ۱۳۸۵، ص. ۱۳۲). در پژوهش حاضر، مجموعه بیانات و سخنرانی‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در دوران رهبری ایشان (از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۸) خطاب به مدیران و کارگزاران نظام به صورت تمام‌خوانی مورد تحلیل واقع شده است. سپس در مرحله کدگذاری باز، اقدام به شمارش و اولویت‌بندی کدها، مفاهیم و مقوله‌ها می‌گردد. کد، واحدی خرد از تحلیل است که مفهوم‌سازی بر پایه آن داده‌ها صورت می‌پذیرد. جدول شماره (۱) مثالی از نحوه کدگذاری را نشان می‌دهد:

جدول شماره (۱): کدگذاری اولیه

نشانیگر	گزیده متن	کدگذاری باز
R200.90.11.19	<ul style="list-style-type: none"> باید خودمان را از درون، تقویت کنیم (۱۰). تقویت درونی با اندیشه‌ای کامل (۱۱)، 	<ul style="list-style-type: none"> ۱- تأکید بر کنترل و ارزیابی درونی خود در مسئولان انقلاب اسلامی ۲- تأکید بر تقویت اندیشه و تفکر در بین مسئولان انقلاب
R315.98.08.08	<ul style="list-style-type: none"> اگر ما بصیرت نداشته باشیم (۱)، اگر ما بینش درست، چشم باز، هوشیاری لازم نداشته باشیم (۲)، نه درست منافع حقیقی‌مان را 	<ul style="list-style-type: none"> ۱- لزوم بصیرت برای مسئولین ۲- تأکید بر داشتن هوشیاری و بینش درست ۳- لزوم اندیشیدن و تفکر در نظام اسلامی از اولویت‌های انقلاب و مسئولان

نشانه	گزیده متن	کدگذاری باز
	تشخیص می‌دهیم، نه درست راه رسیدن به این منافع را تشخیص می‌دهیم، نه درست آدمی را که باید این بار بزرگ را بر دوش بگیرد، می‌شناسیم. وقتی بصیرت نبود مثل انسانی است که چشم ندارد، راه را نمی‌بیند؛ بصیرت برای یک کشور، یک ملت و آحاد یک مجموعه، به این اهمیت است. در نظام اسلامی یکایک شماها باید ببینید، بیندیشید، فکر کنید (۳)، بشناسید، تشخیص دهید و عمل کنید (۴)؛ احساس تکلیف بکنید (۵) و مراقب باشید که در محاسبات فکری شما، دشمن تأثیر نگذارد.	۴- درست عمل کردن و تشخیص صحیح ملاک عمل مسئولان در رفتار و عملکرد ۵- سفارش به احساس تکلیف داشتن مسئولان و حاکمان نظام جمهوری اسلامی ایران
R14/68.11.09	• بنده به نظرم می‌رسد ملاک انقلابی بودن، تقوا است (۱)، شجاعت (۲) است، بصیرت است (۳)، صراحت است،	۱- تقوای الهی در مسئولان شاخص انقلابی بودن است ۲- تأکید بر شجاع بودن مدیران ۳- توصیه به حفظ بصیرت در مسئولان
R15/71.11.06	• خودی‌ها، بر اثر اشتباه در فهم راه درست (۱)، بر اثر نگاه کردن به جلوه‌های مادی و بزرگ انگاشتن آنها، ناگهان در درون خود، دچار آفت‌زدگی شوند (۲)	۱- عدم آگاهی و هوشیاری باعث آفت‌زدگی در انقلاب خواهد شد ۲- آفت‌زدگی در صورت پیروی از هواهای نفسانی و گرایش به مادیات ایجاد می‌گردد
R134/82.06.29	• دل مؤمن و پاک و نورانی تضمین‌کننده در حوادث و اتفاقات جنگ‌آمیز (۱) • آنچه مانع از توطئه، جنگ و غلبه بر دشمن می‌شود، ایستادگی (۲) و بیداری (۳) ایمانتان را هرچه می‌توانید تقویت کنید (۴). به برکت این بصیرت است؛ بصیرت (۵) و خودآگاهی را هرچه	۱- تأکید بر داشتن دل پاک و با ایمان در مقابله با حوادث مختلف انقلاب ۲- ایستادگی و مقاومت در مقابل دشمنان ۳- هوشیاری و بیداری در مقابل توطیه‌های دشمنان ۴- داشتن ایمان و تقویت ایمان عامل ایستادگی و عزم راسخ ۵- تأکید بر حفظ و افزایش بصیرت مسئولان در انقلاب ۶- تأکید بر حفظ هر چه بیشتر خودآگاهی و

نشانیگر	گزیده متن	کدگذاری باز
	می‌توانید در خود بیشتر کنید(۶). به برکت وحدت و همبستگی است؛ این عامل بزرگ را هر چه می‌توانید بیشتر دنبال کنید(۷)	شناخت مسئولان ۷- وحدت و همبستگی عامل مبارزه با دشمنان

* نشانیگر مندرج در جدول نیز، به آدرس‌دهی متن‌های مورد استفاده می‌پردازد. در این جدول نشانیگر R315.90.07.24، به معنای سیصد و پانزدهمین گزیده متن از بیانات مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۹۸/۰۸/۰۸ بوده است. با توجه به محدودیت‌های موجود و به علت اینکه حجم مقاله بیش از حد مجاز نشود از ذکر کلیه کدها و شناسه‌ها خودداری شده است.

یکی دیگر از مراحل کدگذاری باز مربوط به تولید مقوله‌ها (طبقه‌های فرعی) می‌باشد که از طریق مقایسه و ترکیب مفاهیم از میان کدهای ثانویه تشکیل می‌گردد که در این مرحله تعداد ۲۴ (بیست و چهار) مقوله در یک سطح انتزاعی‌تر و بالاتر آشکار شده است. در نمایه شماره (۲) نگاره‌ای از مقوله‌های تولید شده در مرحله کدگذاری باز نشان داده شده است. همان‌طور که مشخص گردید ۲۴ طبقه فرعی از مفاهیم استخراج شده از بیانات مقام معظم رهبری احصاء شده است که در قالب ۶ طبقه اصلی (معرفت دینی، معرفت اخلاقی، سواد انقلاب اسلامی، معرفت سیاسی، ارزش‌های سازمانی و ارزش‌های اجتماعی) مدون شده است.

جدول شماره (۲): ظهور و شناسایی مقوله‌ها

شناسه	طبقه اصلی	طبقه فرعی	فراوانی	مفاهیم
S1	معرفت سیاسی	S1-1. تفکر و تدبیر	۱۵	تأکید بر اهمیت تفکر و اندیشیدن در مسئولیت‌ها مدیران
			۱۷	نقش و اهمیت نگاه مدبرانه در انجام امور و فعالیت‌ها
		S1-2. بصیرت انقلابی	۲۳	تأکید بر هوشیاری و تحلیل مسائل انقلاب اسلامی
			۳۵	شناخت و بیداری در مقابل توطئه‌های دشمنان
			۲۲	تأکید بر روشن‌بینی و واقع‌گرایی

شناسه	طبقه اصلی	طبقه فرعی	فراوانی	مفاهیم	
				مسئولان	
		s۱-۳. ولایتمداری و الگوپذیری	۲۰	حکومت علوی و تأسی به امیرالمؤمنین (علیه السلام) الگوی حرکت در مسیر انقلاب	
			۲۷	خط مشی امام خمینی (رحمت الله علیه) محور اعمال و رفتار مسئولان	
	سواد انقلاب اسلامی	s۲-۱. باور و ایمان انقلابی	۹	جهت گیری و حرکت در مسیر انقلاب	
			۱۱	حفظ شعائر، اصول و آرمان های انقلاب	
			۲۴	نگاه به ارزش های اصولی و مبانی انقلاب	
			۲۰	تأکید بر انقلابی گری و انقلابی ماندن مسئولان	
			۲۰	حفظ اصول و مبانی ارزشی انقلابی	
			۹	نگاه اعتقادی به اصول انقلاب و نظام	
S۲			s۲-۲. کمال طلبی	۳۰	افزایش شاخص های کارآمدی در مسئولان
				۱۰	نگاه به توانایی و تخصص و توانمندسازی و تعهد
				۵۱	گرایش به سوی عالمیت، عقل گرایی و دانش محوری
				۱۱	تأکید بر تغییر و تحول در انقلاب
	۱۲			اهمیت پیشرفت و حرکت و توسعه و رشد	
		۶	گرایش به نوآوری و ابتکار،		

شناسه	طبقه اصلی	طبقه فرعی	فراوانی	مفاهیم		
		s۲-۳. آگاهی و بینش	۱۰	خلاقیات و ایده‌پردازی تأکید بر فراگیری دانش مفاهیم انقلاب اسلامی		
			۱۷	درک و شناخت ماهیت انقلاب اسلامی		
			۱۶	درک تأثیرات انقلاب اسلامی در عملکرد مسئولان		
		s۲-۴. توانایی و مهارت	۱۲	حفظ و تربیت نیروهای انقلابی برای ماندگاری انقلاب		
			۹	گرایش به سمت نیروهای جوان در مسیر انقلاب		
			۹	تأکید بر حفظ و دفاع از نظام و هویت انقلاب		
		S۳	معرفت دینی	s۳-۱. معنویت‌گرایی	۳۳	تأکید بر حفظ تقوای الهی و تدین و ایمان
					۱۵	ارتباط با خدا با ذکر و دعا
					۱۰	اشاعه معنویت در محیط سازمانی
					۱۸	تأثیر تقوا و معنویت در موفقیت سازمانی
s۳-۲. آخرت‌گرایی	۲۰			اعتقاد و ایمان به خدای متعال		
	۱۷			نظارت الهی بر اعمال و فعالیت‌ها		
s۳-۳. اسلام‌گرایی	۸			نگاه اسلامی در انجام امور و فعالیت‌ها		
	۷			اسلامی کردن محتوای انقلاب اسلامی		
s۳-۴. تکلیف‌گرایی	۲۳			صحت عمل بر اساس تکالیف الهی		
	۱۷			اهمیت نظارت الهی بر عملکرد مسئولان		

شناسه	طبقه اصلی	طبقه فرعی	فراوانی	مفاهیم
			۱۸	اتکاء به خداوند و حفظ آن به عنوان تکیه گاه
			۱۱	تأکید بر جلب رضایت الهی در انجام امور مردم
S۴	معرفت اخلاقی	S۴-۱. اخلاق مداری	۱۸	تأکید بر دوری از رذایل اخلاقی
			۵	کنترل گرایش به مادیات و زندگی دنیایی با تعالیم اخلاقی
			۱۵	تطبیق رفتار و گفتار بر اساس شاخص های اخلاق محوری
			۶	فراگیری آموزه های اخلاقی به عنوان یک اولویت
			۱۲	سفارش اخلاق الهی به عنوان رکن اصلی انقلاب
		S۴-۲. ارزش های فردی	۱۹	مبارزه با فساد و سلطه نشانه بارز مسئولان در نظام
			۲۲	تأکید بر ایجاد ارتباط صادقانه و شفافیت سازی
			۴۰	لزوم داشتن شجاعت در انجام وظایف
			۹	نگاه دلسوزانه در انجام وظایف مدیران و کارگزاران نظام
			۹	پاسخ گویی به عنوان یک اصل در انقلاب محور انجام امور و فعالیت ها
۶	تأکید بر داشتن ایثار و فداکاری در انجام امور محوله کارگزاران			
۶	ارزش امانتداری و امین بودن نشانه ای مهم در شاخص های			

شناسه	طبقه اصلی	طبقه فرعی	فراوانی	مفاهیم		
				ارزشیابی		
			۷	سعه صدر نشانه بارز مدیران انقلابی		
			۴۵	ساده‌زیستی و دوری از اشرافی‌گری		
		S۴-۳. خودسازی	۵۲	نظارت و کنترل درونی در مسئولان		
			۹	دوری کردن از دنباله کردن گرفتن مناصب دولتی		
			۱۴	سفارش به تهذیب نفس و ایمان به خدای متعال		
		S۴-۴. خودآگاهی	۹	تأکید بر لزوم آگاهی و شناخت پیرامون خود		
		S۵	معرفت اجتماعی	S۵-۱. انسجام و همبستگی	۳۱	وحدت و هم‌دلی مسئولان بر اصول نظام اسلامی
					۱۵	پرهیز از بروز اختلافات، تفرقه و دشمنی
					۶	برقراری ارتباط صمیمانه و نزدیک بین مسئولان
S۵-۲. عدالت‌محوری	۳۱			عدالت نشانه بارز مسئولان انقلاب		
	۲۵			نقش عدالت در مسئولیت مدیران مورد اهمیت است		
S۵-۳. التزام به قانون	۱۲			قانون اساسی شاخص عملکرد رفتار و عملکرد مدیران نظام اسلامی		
	۵			گرایش به نظم و انضباط کاری در سازمان‌ها		
	۷			عمل بر اساس قوانین و چهارچوب‌های حاکم در نظام اسلامی و قانون مجلس		

شناسه	طبقه اصلی	طبقه فرعی	فراوانی	مفاهیم	
		مردم‌سالاری s5-4	۱۱	ارزش خدمت کردن به عنوان افضل عبادات	
			۳۵	تأکید بر اهمیت خدمت کردن در انقلاب	
			۱۷	اهمیت شکرگذاری و افتخار خدمت کردن	
			۱۸	خدمت کردن نیاز مسئولیت و حرکت در انقلاب برای مدبران انقلابی	
			۳۳	مردمداری و ارتباط با مردم پشتوانه مسئولان	
S6	معرفت سازمانی	رفتار مسئولانه s6-1	۲۸	نگاه مسئولانه و متعهدانه در مسئولان	
			۱۵	تأکید بر ادای وظیفه و تکلیف در مسئولان	
		رفتار راهبردی s6-2	۶	نگاه بلندمدت به حرکت در مسیر انقلاب به عنوان یک راهبرد	
			۱۹	برنامه‌ریزی و طراحی رکن انجام فعالیت‌ها	
			۱۳	توصیه به اولویت‌بندی و شناسایی ظرفیت‌ها	
			۱۷	معیار چشم‌انداز، قطب‌نمای حرکت مسئولان	
			۶	نگاه بلندمدت به حرکت در مسیر انقلاب و آینده‌پژوهی انقلابی	
			۳۹	تأکید بر جدیت و تلاش جاهدانه	
			رفتار جهادی s6-3	۸	ارزش مجاهدت مسئولان نزد پروردگار

شناسه	طبقه اصلی	طبقه فرعی	فراوانی	مفاهیم
		s6-4. رفتار راسخ	۲۰	رویکرد حرکت جهادی در مدیریت
			۲۷	جدیت، قاطعیت و قدرت لازمه حرکت مسئولان
			۱۴	اهمیت ایستادگی و مقاومت در مسیر انقلاب
			۱۸	پافشاری و پایداری در حفظ مواضع
		s6-5. رفتار انقلابی	۲۱	حفظ و تقویت روحیه و انگیزه حضور در انقلاب
		s6-6. رفتار عملی	۱۷	تأکید بر عمل کردن به وعده‌ها
			۵	تأکید بر انطباق حرف و عملکرد مسئولان
			۱۲	عملکرد مسئولان شاخص ارزیابی مردم

۲-۴. رویش الگو و اشباع نظری (کدگذاری محوری)

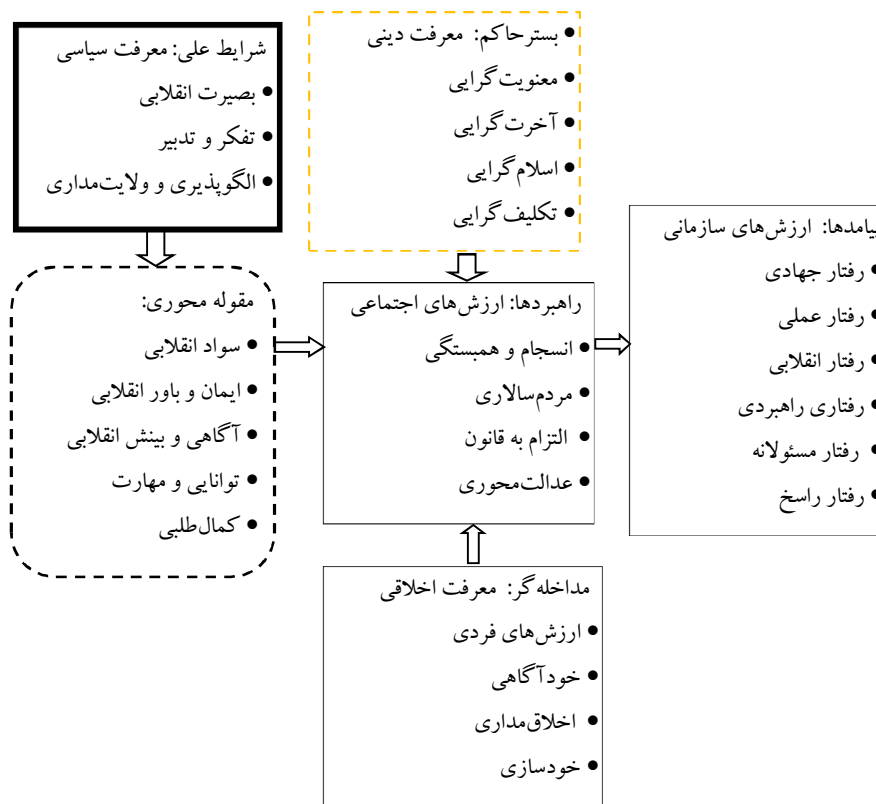
مرحله رویش الگو و اشباع نظری و در مرحله دوم که آن را کدگذاری محوری می‌نامیم، پژوهشگر در ادامه کار یکی از مقولات و طبقه‌های فرعی را انتخاب نموده و طبقه فرعی به‌دست آمده را با نام «پدیده محوری» در ثقل و مرکز فرایند پژوهش، مورد کاوش و کنکاش قرار داده و سایر مقوله‌ها را باهم ارتباط داده و مشخص می‌کند. از اولین نظریه‌پردازان داده‌بنیاد، این مدل از کدگذاری را که به‌اصطلاح به آن «مدل پارادایم^۳» کدگذاری محوری گفته می‌شود، ارائه کردند. به این دلیل به این مدل، محوری گفته می‌شود که در آن کدگذاری حول یک «محور» از مقوله‌ها انجام می‌شود. این الگو شامل شش جعبه از اطلاعات شامل «شرایط علی^۴»، «شرایط زمینه‌ای^۵»، «مقوله محوری^۶»، «شرایط مداخله‌گر^۷»، «راهبردها^۸» و «پیامدها^۹» می‌باشد که به شکل نظام‌مند الگوی پارادایم را تشکیل می‌دهند (محمد علیزاده، ۱۳۹۷، ص. ۵۹).

شکل شماره (۱): الگوی تحوری تحلیل

حال با استفاده از داده‌های جدول شماره ۲ و با عنایت به شش محور اساسی‌ای که در شکل شماره ۱ آمده، می‌توان الگوی پارادایمی پیشنهادی محققان را برای سواد انقلابی مدیران در جمهوری اسلامی ایران، به شرح زیر ترسیم نمود:

نمودار شماره (۱): الگوی پارادایمی در کدگذاری محوری (محقق ساخته)

۳-۴. ارائه یافته‌های حاصل از کدگذاری و شناسایی مفاهیم (پاسخ به پرسش پژوهش)

از آنجا که هدف این پژوهش تبیین عوامل شکل‌دهنده سواد انقلاب اسلامی مدیران می‌باشد، به تحلیل مقوله‌های علی در الگوی پارادایمیک سواد انقلاب اسلامی می‌پردازیم. در الگوی پارادایمی مذکور، در پاسخ به سؤال‌ها با استفاده از داده‌ها، کدگذاری ثانویه صورت گرفته و در نهایت ۷ کد ثانویه با فراوانی ۱۵۹ کد اولیه از بیانات مقام معظم رهبری، به دست آمده است. این کدها به صورت تمام‌خوانی از مجموعه بیانات معظم‌له خطاب به مدیران و کارگزاران نظام احصاء شده و در ذیل بررسی و تبیین شده‌اند:

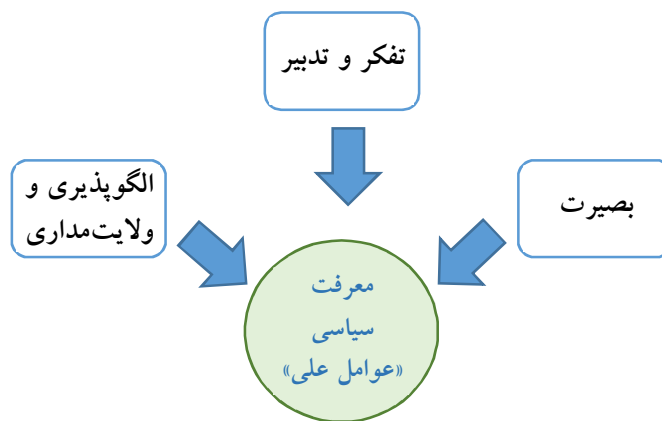
جدول شماره (۳): محورهای اصلی در بیانات مقام معظم رهبری خطاب به مدیران در موضوع سواد انقلابی

معرفت سیاسی S۱	S۱-۱. تفکر و تدبیر	تأکید بر اهمیت تفکر و تدبیر در مسئولیت کارگزاران
		نقش آینده‌پژوهی و نگاه مدبرانه همراه با تفکر و اندیشه در انجام امور
	S۱-۲. بصیرت	تأکید بر هوشیاری و تحلیل مسائل انقلاب
		لزوم شناخت و بیداری در مقابل توطئه‌های دشمنان
		تأکید بر روشن‌بینی و واقع‌گرایی مسئولان
	S۱-۳. ولایتمداری و الگوپذیری	حکومت علوی، الگوی حرکت در مسیر انقلاب
خط‌مشی امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) محور اعمال و رفتار مسئولان در انقلاب اسلامی		

مقوله‌های علی و پیدایشی عواملی هستند که ریشه در پیدایش و رشد هدف مورد مطالعه داشته و موجب پیدایش و توسعه الگو می‌گردند. همان‌طور که اشاره شد مقام معظم رهبری، انقلاب را همانند یک کتاب که دارای فصول و سطور معرفت دانسته و معرفت دینی و معرفت سیاسی و اخلاقی را سه فصل کتاب انقلاب اسلامی می‌دانند. در همین راستا محقق مطابق با منویات معظم‌له با جستجو در بیانات ایشان و روش اعتبارسنجی «روایی تفسیری» و تأیید نهایی بازخورد نتایج پژوهش به صاحب‌نظران (مهری، ۱۳۹۵، ص. ۳۶)، و رسیدن به اشباع، مطابق با جدول شماره ۲ اولین طبقه اصلی (S۱)، به عنوان عوامل پیدایش سواد انقلاب اسلامی با نام معرفت سیاسی که شامل مقوله‌های تفکر و تدبیر (S۱-۱)، بصیرت (S۱-۲)، ولایتمداری و الگوپذیری

(S1-3) را احصا نموده که مقوله‌های معرفت سیاسی حاصل به عنوان مقوله‌های شکل‌دهنده سواد انقلاب اسلامی مدیران در انقلاب اسلامی ایران می‌باشد.

شکل شماره (۲): مؤلفه‌های اصلی در سواد انقلابی مدیران از منظر معرفت‌شناسی

الف. تفکر و تدبیر

رهبر معظم انقلاب اسلامی در جمع فرماندهان و مسئولان ارتش، تدبیر و بصیرت را این‌گونه تعریف می‌نمایند: باید با توجه کامل مقابله کرد؛ یعنی همان چیزی که ما به آن می‌گوئیم بصیرت. بدانیم کجائیم. این سنگری را که امروز شما در آن حضور دارید، بشناسیم (خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۱۱/۱۹). ایشان در سالگرد ارتحال امام راحل و عظیم‌الشأن انقلاب اسلامی، نقشه و راه امام را کار با تدبیر و پشتوانه فکری مسئولان دانسته و در جمع زائران حرم امام راحل به توقع امام نسبت به مسئولین و مدیران کشور اشاره کردند: که با اقتدار و مدیریت، بتوانند با اداره مدیرانه و عاقلانه این اصول را اجرائی و پیش ببرند. این مسیر، نقشه راه امام بزرگوار است» (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۰۳/۱۴). رهبر فرزانه و حکیم انقلاب اسلامی عدم استفاده از عقل و تدبیر و هوش و علم و تخصص و تجربه را در کار مسئولان، نشانه نقص در رفتار دینی آنان می‌دانند. ایشان حل مشکلات را با سرپنجه تدبیر و کار مستمر همراه با شوق و ذوق و توکل به خدا و خسته نشدن بیان کرده و در وصف شخصیت سردار شهید سپاه اسلام حاج قاسم سلیمانی به عنوان سرور و سالار شهیدان مقاومت، تفکر و تدبیر در انجام امور را یکی

از برجسته‌ترین نقاط ارزشمند این فرمانده رشید می‌دانند و می‌فرمایند: «اولاً شهید سلیمانی، هم شجاع بود، هم با تدبیر بود؛ صرف شجاعت نبود؛ بعضی‌ها شجاعت دارند اما تدبیر و عقل لازم برای به کار بردن این شجاعت را ندارند. بعضی‌ها اهل تدبیرند اما اهل اقدام و عمل نیستند، دل و جگر کار را ندارند. این شهید عزیز ما هم دل و جگر داشت - به دهان خطر می‌رفت و ابا نداشت؛ نه فقط در این حوادث این روزها، بلکه، در دوران دفاع مقدس هم در فرماندهی لشکر ثارالله همین جوری بود؛ خودش و لشکرش - هم با تدبیر بود؛ فکر می‌کرد، تدبیر می‌کرد، منطقی داشت برای کارهایش. این شجاعت و تدبیر توأمان، فقط در میدان نظامی هم نبود، در میدان سیاست هم همین جور بود؛ بنده بارها به دوستانی که در عرصه سیاسی فعالند این را می‌گفتم؛ رفتار او را، کارهای او را می‌دیدم. در عرصه سیاست هم، هم شجاع بود، هم با تدبیر بود» (خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۱۰/۱۸).

ب. بصیرت

بصیرت به عنوان یکی از اجزای اساسی و کارکردی رهبری کارآمد شناخته شده است. این اصطلاح به‌طور کلی و عام برای توصیف کسی به‌کار می‌رود که درک روشنی از آینده و اقدامات لازم برای رسیدن موفقیت‌آمیز به آنجا را دارد. بصر غیر از بصیرت است. بصر چشم است. قوه باصره، جمعش ابصار است. بصیرت جمعش بصائر است و بصیرت در لغت عرب به معنای عقیده قلبی، شناخت، یقین و زیرکی آمده است (مرادیان، ۱۳۹۶، ص. ۶۷). حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بر داشتن بصیرت به عنوان عامل تغییر رفتار مسئولان تأکید کرده و بیان می‌کنند که داشتن بصیرت عامل بهینه شدن امور خواهد بود. نخبگان جامعه و احزاب سیاسی باید در مقابله با حوادث و خط‌مشی دشمن با بصیرت روبرو شوند و عمل کنند. ایشان تأکید داشتند: «اگر بصیرت وجود داشت و عزم مقابله وجود داشت، خیلی از رفتارهای ما ممکن است تغییر پیدا بکند؛ آن وقت وضعیت بهتر خواهد بود. بعضی از کارها از روی بی‌بصیرتی است» (خامنه‌ای، ۱۳۸۸/۰۷/۰۲). رهبر فرزانه انقلاب شناخت و بینش و درک عمیق را منشأ بصیرت دانسته و در جمع فرماندهان پدافند نیروی هوایی ارتش فرمودند: «که هم دشمن را باید شناخت، هم دشمنی‌های او را باید شناخت، همه ما باید حواسمان به این چیزها باشد»

(خامنه‌ای، ۱۳۹۴/۱۱/۱۹). رهبر فرزانه انقلاب اسلامی شناخت عمیق و درست از دشمن را به عنوان یک فرد و یک دولت ندانسته و تأکید داشتند که دشمن را به عنوان یک جبهه باید شناخت و تأکید نمودند: «این جبهه را باید شناخت و دید چه کسی به این جبهه وابسته است. حرکت در این جبهه به چه روشی است که دشمن می‌تواند ما را نسبت به خودش مشتبه کند. جبهه و شیوه‌های دشمن را در این جبهه هم بشناسیم». ایشان بیان داشتند: «گاهی دشمن وارد می‌شود و کاری را با هدف خیانت‌آمیز شروع می‌کند در حالی که ما ظاهر آن را نگاه می‌کنیم و می‌بینیم کار خوبی است در حالی که او دارد هدف خودش را دنبال می‌کند، در حالی که ما بصیرت داشته باشیم و اهداف دشمن را بشناسیم این جوری گول نمی‌خوریم» (خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۰۳/۰۶). رهبر فرزانه انقلاب همواره بصیرت را در ارتباط با دنیا، مبادله و دادوستدهای مسئولان با حفظ هویت اصلی و یک نماینده نظام و انقلاب اسلامی مورد توجه و تأکید مسئولان قرار داده است. «میدان کنون را میدان جنگ دانسته که دشمن در آن بیکار نیست، لذا باید بیدار بود باید هوشیار بود، این هوشیاری و بیداری را باید حفظ کرد، باید نگه داشت، باید استکبار را شناخت و خصوصیات استکبار را تحلیل کرد و جهت‌گیری آنان را دانست تا با خرد و تفکر رفتارمان را در برابر استکبار تنظیم کنیم» (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۰۸/۲۹).

ب. الگوپذیری و ولایتمداری

از بهترین و امن‌ترین راهکارهای فرار از فتنه و نجات از گرداب‌های آن، توجه و تمسک به مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام) و مسیری است که امروزه در غیبت ولی زمان حضرت حجت (عج‌الله‌تعالی‌فرجه‌شریف)، توسط نایب برحقش ترسیم شده است، گوش به فرمان ولی بودن همواره در کلام حضرت علی (علیه‌السلام) در جای‌جای نهج‌البلاغه اشاره و تأکید شده است. «شرط اساسی در ولایتمداری، ایستادگی تا پای جان و تا آخر مسیر است، چه بسیار کسانی که در وسط راه و هنگام هجوم سختی‌ها و ناملایمات ولی خود را تنها گذاشته و مسیرشان را عوض کردند» (خامنه‌ای، ۱۳۸۹/۰۳/۱۴). رهبر معظم انقلاب با تأکید بر تلاش در جهت نزدیکی به الگوی حکومت علوی، نزدیکی نظام اسلامی را به آن نمونه کامل خواستار شدند. ایشان

حرکت در این راه را وظیفه همگانی دانستند. رهبر معظم انقلاب زنده نگاه داشتن و تمسک به ولایت امیرالمومنین (علیه‌السلام) را به عنوان یک اصل دانسته و فرمودند: «حکومت امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) در زمینه اقامه عدالت، حمایت از مظلوم، مواجهه با ظالم و طرفداری از حق در همه شرایط زمانی، الگویی است که باید از آن تبعیت شود. این الگو کهنگی‌بردار هم نیست و می‌تواند در همه شرایط گوناگون اجتماعی و علمی دنیا، برای نیل به سعادت و خوشبختی انسان‌ها الگو باشد. نمی‌خواهیم ما از روش اداری آن دوره تقلید کنیم و بگوییم اینها مشمول تحول زمانی است و مثلاً روزبه‌روز روش‌های نوین می‌آید. ما می‌خواهیم از جهت‌گیری آن حکومت که تا ابد زنده است، تبعیت کنیم» (خامنه‌ای، ۱۳۸۰/۰۹/۲۱). «مبانی و اصول ارزشی انقلاب هم در بیانات امام راحل وجود دارد. اینها چیزهایی است که اگر به آن‌ها مقید و پایبند باشیم و دلبسته باشیم و برنامه را بر اساس همین دلبستگی‌ها انجام دهیم، کار، موفق و خوش‌آینده خواهد بود و پیش‌خواهیم رفت. ما مجموعه‌ای از رهنمودهای امام عظیم‌الشأن را داریم؛ امام، مورد قبول و اعتقاد و اذعان همه ما است. خب، این مجموعه بیانات و موضع‌گیری‌های امام و رهنمودهای امام در اختیار ما است. این شد آن شاخص؛ ما باید به این اعتقاد داشته باشیم؛ باید بر طبق این عمل بکنیم؛ در موارد اشتباه، به این شاخص اصلی مراجعه بکنیم» (خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۰۶/۰۶). ایشان معیار دولت اسلامی و حکومت اسلامی را حکومت علوی قرار داده و فرمودند: «باید خودمان را با حکومت علوی بسنجیم؛ هر مقداری که بین ما و حکومت علوی فاصله است، آن را عقب‌ماندگی به حساب آوریم، مقایسه نماییم با حکومت علوی و ببینیم چقدر فاصله است بین ما و او، شاخص عمده ما در حکومت علوی یکی عدالت است یکی پارسایی و پاکدامنی است... باید این‌ها را معیار قرار دهیم، واقعاً باید در این جهت حرکت کنیم» (خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۰۶/۰۷).

نتیجه‌گیری

آنچه بیش از آگاهی نسبت به مسائل سیاسی لازم است، بینش سیاسی و قدرت تحلیل سیاسی است. اگرچه لازمه بینش سیاسی و قدرت تحلیل سیاسی، آگاهی نسبت به مسائل سیاسی است، اما صرف آگاهی از مسایل سیاسی برای انسان بینش و قدرت

تحلیل سیاسی ایجاد نمی‌کند. فصل جدید زندگی جمهوری اسلامی با صدور «بیانیه گام دوم انقلاب» توسط مقام معظم رهبری رقم خورد. دستیابی به تمدن نوین اسلامی در گام دوم و تداوم و مانایی انقلاب میسر نخواهد شد مگر با حرکت صحیح و بینش عمیق سیاسی کارگزاران و مسئولان نظام که الگوی تربیتی جامعه هستند؛ چرا که شناخت و درک عمیق شکل‌دهنده همه حرکت‌ها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است. چنان‌که ایشان در جمع اعضای دانشگاهیان کشور بدین نکته اشاره نمودند: «اگر در انسان نگاهی درست سیاسی نباشد، انسان به سوی خطا می‌رود و در نبود آن، گاهی اوقات انسان همه احساسات خودش را برای جایی مصرف می‌کند که درست به نفع دشمن است کما اینکه می‌بینید بعضی‌ها این کار را می‌کنند». ایشان در ادامه تأکید داشتند: «شرط اساسی و روح همه تحرک‌ها در کنار صلاح و معنویت و توجه به خدا و تکیه به او است». و در ادامه بیان داشتند: «علم و تحقیق و بینش سیاسی و تحرک جوانانه درست و آگاهی از وضع جامعه و امید به آینده هم لازم است» (خامنه‌ای، ۱۳۸۳/۱۱/۱۵). آنچه مهم است جایگاه انقلاب اسلامی به عنوان پیشرو و مؤسس یک نظام جدید در حوزه اداره جوامع اسلامی و نگاه آن به ماهیت دانش سیاسی شکل گرفته در جامعه بالاخص در بین مدیران و کارگزاران به عنوان متولیان هدایت افکار عمومی و زمینه‌ساز تحقق اهداف انقلاب اسلامی هستند که با تمسک به فرامین رهبر معظم انقلاب تحقق این مهم محقق خواهد شد.

باید توجه داشت که عمده‌ترین چالش پیش روی انقلاب، عدم مانایی و لغزش برخی از مسئولان و تصمیمات نادرست آنها می‌باشد که درک صحیح آنان از انقلاب و مباحث مطروحه می‌تواند جهت‌گیری‌های ارزشمندی را بروز دهد. تداوم انقلاب منوط به حرکت جامعه و در رأس آن، مسئولان و کارگزاران می‌باشد تا با تکیه به یک سرمایه سیاسی حول محور سواد انقلاب اسلامی مدیران را برای ایجاد تمدن نوین اسلامی تربیت نماید. «معرفت سیاسی» یکی از طبقه‌های اصلی الگوی پارادایمی سواد انقلاب اسلامی می‌باشد که تحت عنوان عوامل ایجادکننده سواد انقلاب اسلامی را ایجاد و شکل می‌دهد، همچون: «بصیرت»، «تفکر و تدبیر»، «الگوپذیری و ولایتمداری» می‌باشد و خلاصه مفاهیم ارزشمندی که از بیانات رهبر عظیم‌الشأن انقلاب حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای استخراج گردید، عبارتند از: تأکید بر هوشیاری و تحلیل مسائل

انقلاب، بیداری و شناخت در مقابل توطئه‌های دشمنان، تأکید بر روشن‌بینی و واقع‌گرایی مسئولان و مدیران نظام؛ نگاه مدیرانه و اندیشیدن پیرامون انجام امور محوله، تأکید بر تفکر و تدبیر در ادای مسئولیت؛ نگاه به حکومت علوی به عنوان الگوی حرکت مسیر انقلاب اسلامی، آثار و خط‌مشی امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) محور اعمال و رفتار و گفتار مسئولان نظام، که مدیران و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران با تقویت این بعد از معرفت در خود، زمینه تحقق گام دوم انقلاب و رفع چالش‌های پیش‌رو را فراهم نموده و هر روز شاهد رویش الگوهای عملی و نظری بر محور رهبر فرزانه انقلاب توسط اندیشمندان و پژوهشگران این مرز و بوم باشیم.

یادداشت‌ها

1. Epistemology
2. Acquisition
3. (axial) coding paradigm
4. Causal conditions
5. Context conditions
6. Core category or phenomenon
7. Intervening conditions
8. Strategies
9. Consequences

کتابنامه

- برزگر، ابراهیم (۱۳۸۹). «ساختار فهم اندیشه سیاسی اسلام»، *دوفصلنامه دانش سیاسی*. (۲)، ۴۳-۷۲.
- حسرتی، مصطفی (۱۳۸۵). «مقدمه‌ای بر روش کیفی نظریه‌سازی داده بنیاد»، *زبان و زبان شناسی*. (۲)۳، ۷۵-۸۶.
- دانایی‌فرد، حسن (۱۳۸۴). «تئوری‌پردازی با استفاده از رویکرد استقرایی: استراتژی مفهوم‌سازی تئوری بنیادی»، *پژوهشی دانشور*. (۱۱)، ۷۰-۵۷.
- داوری اردکانی، رضا و شاکری، سیدرضا (۱۳۸۸). «امنیت سیاسی در اندیشه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)»، *دوفصلنامه دانش سیاسی*. (۱)، ۶۹-۸۶.
- درخشه، جلال (۱۳۹۰). *آفاق تمدنی انقلاب اسلامی*. تهران: دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام).
- رکابیان، رشید و علی‌پور گرجی، محمود (۱۳۹۸). «مؤلفه‌های انقلابی‌گری، انقلابی بودن و انقلابی ماندن در اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری»، *مطالعات انقلاب اسلامی*. (۵۷)،

۹۵-۱۱۰

- سجادیه، نرگس (۱۳۹۴). «نقد و بررسی رویکرد سواد اخلاقی از منظر عاملیت انسانی»، مبنای تعلیم و تربیت. (۲)، ۱۰۹-۸۸.
- عامری، محسن (۱۳۹۸). *سواد انقلاب اسلامی*. قم: انتشارات بدر.
- علیزاده، عبدالرضا و دیگران (۱۳۸۵). *جامعه‌شناسی معرفت (جستاری در تبیین رابطه ساخت و کنش اجتماعی و معرفت‌های بشری)*. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- گلشاهی، محمدمهدی؛ رهبر، عباسعلی و نیک‌سیرت‌فر، مژگان (۱۳۹۹). «تحلیل مؤلفه‌های هوش سیاسی در مدیریت منازعات سیاسی»، *دو فصلنامه دانش سیاسی*. ۳۲(۲)، ۶۲۰-۵۹۹.
- مبینی، محمد (۱۳۹۵). «طراحی الگوی اسلامی - ایرانی مدیریت جهادی در راستای عینیت بخشی ام‌القرای جهان اسلام»، *فصلنامه مدیریت اسلامی*. (۲۴)، ۱۶۰-۱۳۷.
- محمدعلیزاده، اکبر (۱۳۹۷). «الگوی پاسداری از انقلاب اسلامی، مطالعه بیانات مقام معظم رهبری»، *پژوهشنامه انقلاب اسلامی*. (۲۶)، ۷۰-۴۷.
- محمدی، ابوالفضل؛ فرهی بوزنجانی، برزو و حصیرچی، امیر (۱۳۹۰). «الگوی توسعه و تعالی فرماندهان و مدیران سپاه از منظر مقام معظم رهبری»، *پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی*. ۴ و ۳(۸ و ۷)، ۲۸-۱.
- محمدی، ی‌الله (۱۳۸۰). «انقلاب اسلامی: ایدئولوژی، مفاهیم و کارکردها»، *فصلنامه مصباح*. (۳۶)، ۴۰-۶۰.
- مرادیان، مهدی (۱۳۹۶). «تبیین شاخص‌های شخصیت طراز انقلاب اسلامی در راستای تقویت نفوذناپذیری (از منظر نهج‌البلاغه)». *فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی لرستان*. (۲)، ۷۶-۶۳.
- مطهری، مرتضی (۱۳۷۹). *پیرامون انقلاب اسلامی*. تهران: صدرا.
- مهری، کریم (۱۳۹۵). «دولت اسلامی بر اساس بیانات مقام معظم رهبری: روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد»، *فصلنامه دانش سیاسی*. ۲۴(۲)، ۵۸-۳۱.
- میراحمدی، منصور (۱۳۹۷). «جایگاه دانش سیاسی و مدیریت در علوم حکمرانی»، *چشم‌انداز مدیریت دولتی*. (۳۴)، ۴۳-۶۶.
- نوروزی، خلیل؛ باقری کنی، مصباح‌الهدی؛ آزادی احمدآبادی و جواد و نوروزی، محمد (۱۳۹۱). «ارتقای قابلیت‌های پویا در دانشکده‌های مدیریت جمهوری اسلامی ایران، مورد مطالعه: دانشکده معارف اسلامی و مدیریت دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)». *مدیریت در دانشگاه اسلامی*. (۳)، ۴۶۶-۴۲۳.

۴۹۰ دانش‌سپاس سال هفدهم، شماره دوم (پیاپی ۳۴)، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

Crotty, M. (1998). *The Foundation of Social Research*. London: Sage.
Herman, B. (2007). *Moral literacy*. London: Harvard University Press, 302-313.

منابع اینترنتی:

خامنه‌ای، سیدعلی، پایگاه نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای: khamenehi.ir.